

Załącznik nr 2 –Program prac konserwatorskich

NAZWA ZADANIA: "Pierwszy etap prac konserwatorskich polichromii w kościele p.w. Św. Katarzyny w Dobrzyniu n/Drwęcą"

OBIEKT: malowidła ściennie zdobiące prezbiterium, empory (galerie boczne)

CZAS POWSTANIA: 1910-1914

AUTOR: Władysław Drapiewski

WŁAŚCICIEL: Parafia p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Dobrzyniu nad Drwęcą, ul. Plac Tysiąclecia 14, 87-400 Golub – Dobrzyń

STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ogólny stan zachowania dekoracji malarskich jest zły. Występują ubytki o zróżnicowanym charakterze i przyczynach. W obrębie polichromii widoczne są spękania, odspojenia (pęcherze), złuszczenia i spudrowania. W dolnej strefie ścian występują uszkodzenia spowodowane urazami mechanicznymi (obijaniem ławkami, ocieraniem się wiernych o ściany).

Najgorszy stan zachowania prezentują sklepienia empor i prezbiterium. Tutaj na skutek nieszczelności dachu, w wyniku długotrwałego zalewania, doszło do rozległych odspojen i ubytków tynku wraz z polichromią od deskowanego, pokrytego trzcina podłoża.. Zalania, podwyższona wilgotność i działalność mikroorganizmów spowodowały degradację spoiwa warstwy malarskiej, w efekcie czego obserwujemy pudrowanie polichromii. Zjawisko to znacznie utrudnia oczyszczenie malowideł z zalegającego na powierzchni kurzu. Obecnie, w wyniku nieprawidłowego oczyszczania obserwujemy liczne przetarcia mechaniczne i ubytki. Na emporach, w strefie okien występują również głębokie rysy w murze, spowodowane najprawdopodobniej niestabilnością gruntu. Doraźne prace remontowe: naprawy tynku, wymiana instalacji elektrycznej, zmiana oświetlenia – przyczyniły się również do licznych zniszczeń dekoracji malarskich. Na ścianach prezbiterium występują również lokalne przemalowania polichromii (obecnie pociemniałe), pochodzące najprawdopodobniej z lat 50. XX wieku.

CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

Nadrzędnym celem bieżącej konserwacji jest zahamowanie procesów niszczenia malowideł (przywrócenie adhezji i kohezji warstwie malarskiej, dezynfekcja zagrzybionych partii polichromii, uzupełnienie rozległych ubytków, korekta instalacji elektrycznej i oświetlenia oraz zabezpieczenie polichromii przed urazami mechanicznymi).

Proponuje się wykonać pełną konserwację i restaurację, celem przywrócenia pełnych walorów estetyczno-artystycznych podwyższając tym samym wartość obiektu, jako wnętrza z zachowanym, autentycznym i ciekawym wystrojem.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKO-RESTAURATORSKICH

1. Wykonanie pełnej dokumentacji fotograficznej przed konserwacją (zdjęcia ogólne i szczegółowe, zdjęcia specjalistyczne - ultrafiolet).
2. Badania konserwatorskie; określenie stanu zachowania malowideł
  - badania dostępnych źródeł pisanych dotyczących historii obiektu,
  - analiza bezpieczeństwa wilgotnościowego kościoła (ukształtowanie terenu, odprowadzenie wody opadowej – rynny, rynsztoki itp.),
  - ocena stopnia zawilgocenia ścian na zewnątrz i we wnętrzu,
  - określenie miejsc odspojień tynku, występowania zasoleń i mikroorganizmów,
  - wykonanie badań mikrobiologicznych (identyfikacja drobnoustrojów występujących w zniszczonych partiach malowideł),
  - identyfikacja rodzaju i stopnia zasolenia (w partiach zniszczonych),
  - badania technologiczne (zbadanie składu spoiw i pigmentów warstw oryginalnych i wtórnych);
  - wykonanie odkrywek sondażowych identyfikujących występowanie najwcześniejszych warstw polichromii.
3. Dezynfekcja zniszczonych partii malowideł.
4. Wstępne, delikatne oczyszczenie polichromii z zabrudzeń powierzchniowych.
5. Wzmocnienie strukturalne zniszczonych, osypujących i pudrujących się warstw polichromii (przywrócenie adhezji i kohezji).
6. Oczyszczenie malowideł z zalegającego kurzu i innych powierzchniowych nawarstwień (metodą

- mechaniczną i chemiczną).
7. Podklejenie spęcherzonych tynków metodą iniekcji .
  8. Usuwanie przemalowań i lokalnych wadliwie wykonanych uzupełnień.
  9. Korekta przebiegu istniejącej instalacji elektrycznej i wymiana oświetlenia (według projektu wymagającego odrębnego pozwolenia. Prace nie ujęto w kosztorysie, koszty pokryje Parafia).
  10. Odsalanie zasolonych tynków (oryginalnych z występującą polichromią).
  11. Wymiana zasolonych, wtórnych tynków (lamperie), złych kitów i uzupełnienie ubytków tynku zaprawą wapienno – piaskową.
  12. Opracowanie pobiał.
  13. Prace restauratorskie przy polichromii – uzupełnienie i rekonstrukcja ubytków warstwy malarskiej, retusz złocień proszkiem złotym i płatkami.
  14. Zabezpieczenie dolnej strefy ścian (lamperii). Proponuje się, np. przezroczyste osłony (szkło, pleksi), zabezpieczające malowidła przed mechanicznymi urazami.
  15. Opracowanie dokumentacji końcowej konserwatorskiej.

POWIERZCHNIA POLICHROMII

obmiaru powierzchni obiektu dokonano na podstawie opracowania:

„Inwentaryzacja polichromii ścian wewnętrznych (prezbiterium, balkony boczne, zakrystia księży, zakrystia wiernych) w kościele p.w. Św. Katarzyny w Dobrzyniu nad Drwęcą”
w ramach zadania rządowego programu odbudowy zabytków z funduszu Polski Ład "**Pierwszy etap prac konserwatorskich polichromii w Kościele pw. Św. Katarzyny w Dobrzyniu n/Drwęcą**" wyk.: zespół pod kier. mgr inż. arch. Doroty Czarnołućkiej-Krzemińskiej)

I.PREZBITERIUM

I.1.

powierzchnia **ścian i sufity nad kolumnami z dekoracją floralno-ornamentalną**
(malarstwo ścienne, temperowe): $35,34+29,99+ 3,65=68,98\text{m}^2$

I.2.

powierzchnia **ścian z dekoracją figuralną** (pochód anielski)(malarstwo ścienne, temperowe): $17,2\text{ m}^2$

I.3.

powierzchnia lamperii i opasek wokół drzwi(*malarstwo ścienne, olejne*):
 $11,30+4,86=16,16\text{m}^2$

I.4.

powierzchnia trzonów kolumn(*rzeźba i elementy architektoniczne drewniane, polichromowane*): $9,09\text{m}^2$

I.5.

powierzchnia złożonych kapiteli i baz kolumn(*rzeźba i elementy architektoniczne drewniane, złożone*): $0,576+1,812=2,388\text{m}^2$

I.6.

powierzchnia drewnianych parapetów(*rzeźba i elementy architektoniczne drewniane, niepolichromowane, surowe*): $0,47\text{m}^2$

I.7.

powierzchnia sufitu(sklepienia) z polichromią floralno-ornamentalną i figuralną(*malarstwo ścienne, temperowe*): $43,08\text{m}^2$

EMPORY (GALERIE BOCZNE)

II. Empora zachodnia

II.1.

Powierzchnia ścian z polichromią floralno-ornamentalną i figuralną(*malarstwo ścienne, temperowe*): $92,18\text{m}^2$

II.2.

powierzchnia sufitu z polichromią floralno-ornamentalną(*malarstwo ścienne, temperowe*): $21,99\text{m}^2$

II.3.

powierzchnia wnęki okiennej z polichromią floralno-ornamentalną(*malarstwo ścienne, temperowe*): $8,84\text{m}^2$

III. Empora wschodnia

III.1.

powierzchnia ścian z polichromią floralno-ornamentalną i figuralną(*malarstwo ścienne, temperowe*): $92,39\text{m}^2$

III.2.

RZĄDOWY PROGRAM ODBUDOWY ZABYTKÓW

powierzchnia **sufitu z polichromią floralno-ornamentalną** (*malarstwo ścienne, temperowe*): 21,99m²

III.3.

powierzchnia **wnęki okiennej z polichromią floralno-ornamentalną** (*malarstwo ścienne, temperowe*): 8,84m²